

Økologisk forbrug – hvor kom væksten fra?

Af Martin Lundø og A. Solange Lohmann Rasmussen.

Det økologiske forbrug er steget markant gennem de seneste år, men stigningen har ikke været lige stor i alle befolkningsgrupper. Denne analyse ser nærmere på forskellene i udviklingen fra 2005 til 2015, og viser også hvorledes sammensætningen af det økologiske forbrug har ændret sig. Analysen undersøger endeligt, hvor stor vægt de forskellige befolkningsgrupper har i det samlede økologiske forbrug.

Analysens hovedkonklusioner:

- Det økologiske forbrug af føde- og drikkevarer er tredoblet fra 2005-2015.
- Husstande med højtuddannede, i Hovedstadsregionen og med børn bruger flere penge på økologi end resten af Danmark.
- Forskellen mellem befolkningsgruppernes økologiske forbrug er øget fra 2005 til 2015.
- Dyrere varegrupper fylder mere i den økologiske indkøbskurv.
- Husstande med mellemlang eller lang uddannelse udgør en mindre andel af befolkningen, men står for hovedparten af det økologiske forbrug.
- Trods markant stigning i de lavtuddannedes økologiske forbrug frem mod 2015, ligger de stadig lidt under de højtuddannedes andel ti år tidligere.
- Forbrugerne i Region Hovedstaden står for halvdelen af landets økologiske forbrug selvom de kun udgør knap en tredjedel af befolkningen.

Økologiens udvikling i befolkningsgrupperne

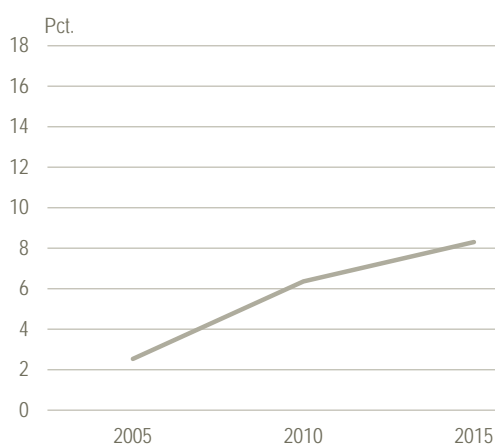
Det danske forbrug af økologiske føde- og drikkevarer er vokset kraftigt – der er flere, der køber økologiske varer, og økologi fylder mere i indkøbskurvene. I denne analyse beskrives udviklingen i det økologiske forbrug fra 2005 til 2015, og hvor stor betydning forskellige befolkningsgrupper har for det samlede forbrug af økologiske varer.

Analysen er en opfølgning af [Profil af den økologiske forbruger](#) fra 2016, der bl.a. viste, at økologi er mere udbredt i byområder, blandt højtuddannede og i husstande med børn. Opfølgningen baserer sig på Forbrugsundersøgelsen 2005, 2010 og 2015.

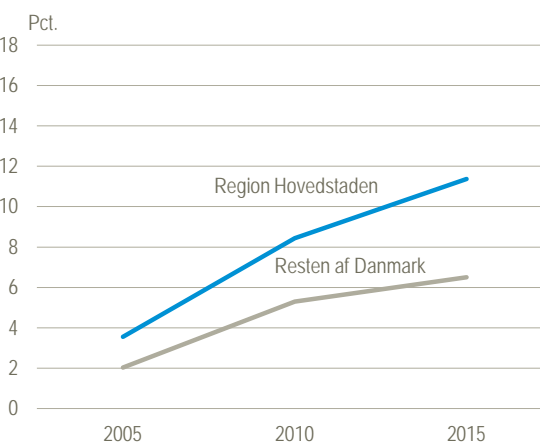
På 10 år fra 2005 til 2015 er de økologiske varers andel af det samlede forbrug af føde- og drikkevarer steget fra 2,5 pct. til 8,3 pct. (fig. 1). Det økologiske forbrug er altså tredoblet på en 10-års periode.

Det økologiske forbrug i Region Hovedstaden har i hele perioden ligget væsentligt over forbruget i resten af Danmark (fig. 2). I 2005 var de økologiske varers andel 3,6 pct. i Region Hovedstaden mod 2 pct. i resten af Danmark. I 2015 var andelen 11,4 pct. i Region Hovedstaden mod 6,4 pct. i provinsen.

Figur 1 Økologisk andel af føde- og drikkevarer - hele landet

Figur 2 Økologisk andel af føde- og drikkevarer - Region Hovedstaden og resten af Danmark

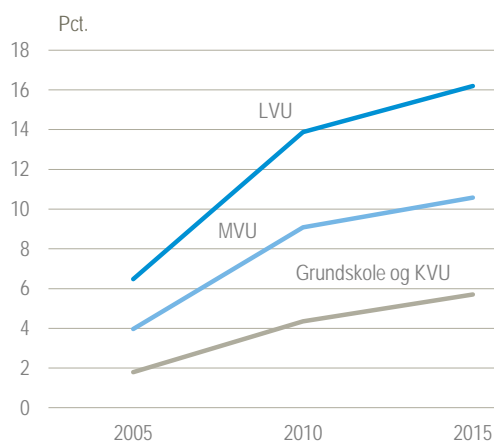

Anm.: Forbrug er i undersøgelsen målt som køb i kroner.

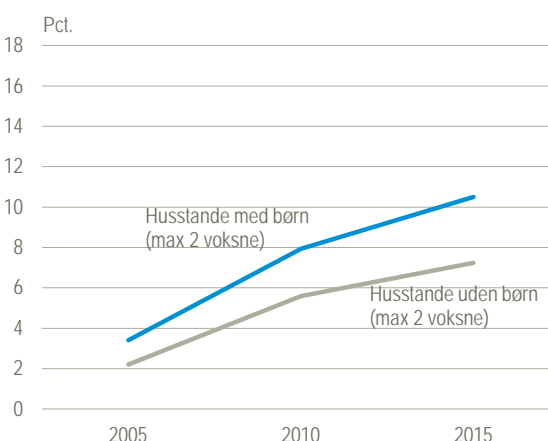
Der er endvidere en stærk sammenhæng mellem uddannelsesniveau og økologisk forbrug jf. figur 3. I 2005 var andelen 6,5 pct. blandt de husstande med lang videregående uddannelse mod 1,8 pct. blandt husstande med grundskole eller en kort videregående uddannelse. I 2015 var andelen steget til 16,2 pct. blandt de højtuddannede mod 5,7 pct. blandt husstande med de korteste uddannelser.

Tilstedeværelse af børn i husstanden gør også en forskel. I 2005 udgjorde andelen af økologiske varer 3,4 pct. blandt husstande med børn mod 2,2 pct. blandt husstande uden børn (max. to voksne). I 2015 var andelen steget til 10,5 pct. blandt husstande med børn mod 7,2 pct. blandt husstande uden børn.

Figur 3 Økologisk andel af føde- og drikkevarer - efter uddannelsesniveau

Figur 4 Økologisk andel af føde- og drikkevarer - husstande med/uden børn

Anm.: Uddannelse er opgjort efter hovedpersonen i husstanden, dvs. personen i husstanden med den højeste indkomst. Ekskl. husstande, hvor uddannelsen ikke er oplyst (3-5 pct. af husstandene). LVU: Lang videregående uddannelse. MVU: Mellemlang videregående uddannelse. KVU: Kort videregående uddannelse. Grundskole er inkl. ungdomsuddannelser. Ekskl. husstande med mindst tre voksne.

Forskellene øges

Alle befolkningsgrupper har haft en forholdsmæssig stor stigning i det økologiske forbrug – typisk en tredobling af andelen af det samlede forbrug af føde- og drikkevarer. Afstanden mellem de grupper, der lå henholdsvis lavt og højt i 2005, er dog øget frem mod 2015.

Forskellen i den økologiske andel mellem Region Hovedstaden og resten af Danmark er vokset fra 1,5 procentpoint i 2005 til næsten 5 procentpoint i 2015.

Forskellen blandt husstande med lang videregående uddannelse og grundskole/kort uddannelse steg fra 4,7 procentpoint i 2005 til 10,5 procentpoint i 2015. Forskellen er primært øget fra 2005 til 2010. Selv om der også har været markant stigning i de lavtuddannedes økologiske forbrug frem mod 2015, ligger de stadig lidt under de højtuddannedes andel ti år tidligere.

Forskellen mellem husstande med børn og husstande uden børn (max to voksne) er steget fra 1,2 procentpoint i 2005 til 3,2 procentpoint i 2015. Tilstedeværelsen af børn har dog fortsat mindre betydning end faktorer som uddannelse og region.

Det skal understreges, at den forholdsmæssige vækst i det økologiske forbrug er omtrent ens i alle grupper – den økologiske andel er typisk tredoblet i perioden. Når grupper med lavt og højt forbrug stiger med samme takt, indebærer det, at afstanden i procentpoint øges.

Dyrere varer i kurven

Som vist har væksten i det økologiske forbrug af føde- og drikkevarer fra 2005-2015 været markant i hele befolkningen, men de grupper, der allerede i 2005 lå længst fremme, har øget forspringet.

I 2005 var økologisk forbrug et forholdsvist nyt fænomen for mange forbrugere. Ofte ser man ved udbredelsen af nye forbrugsvaner, at forskellen mellem de tidlige og senere forbrugere indsnævres i takt med, at væksten aftager hos de tidlige forbrugere¹. Tallene ovenfor viser imidlertid, at forskellene i det økologiske forbrug mellem befolkningsgrupperne snarere er blevet større.

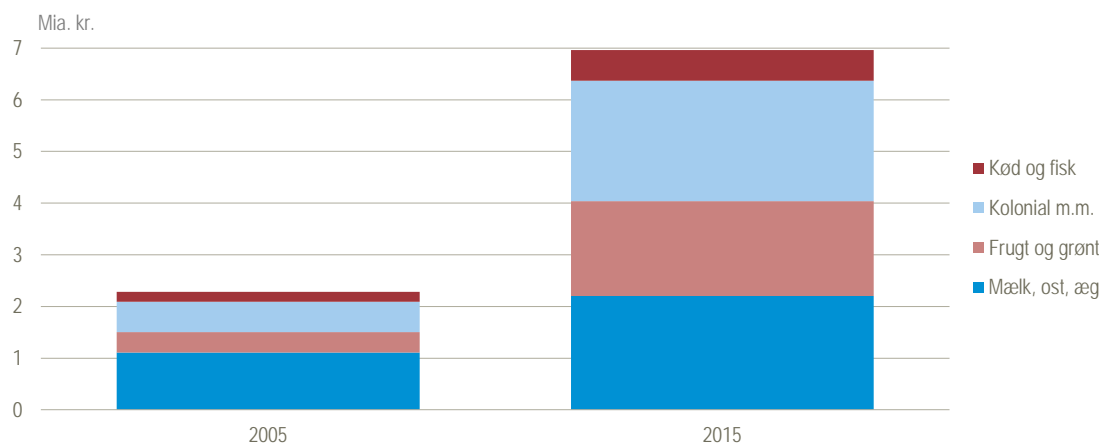
Økologisk forbrug vedrører imidlertid mange varer, og en forklaring på udviklingen kan være, at de tidlige forbrugere har udvidet det økologiske forbrug fra basisvarer over mod dyrere vare-

¹ Fx beskrevet i Henrik Vejlgård: "På sporet af en trend", Kbh. 2008.

grupper. Væksten er dermed fortsat, også hos de mest intensive forbrugere, som dermed har kunnet øge forspringet.

Med tal for detailsalget af økologi, som er opgjort mere præcist end forbruget, er det muligt at se nærmere på udbredelsen af økologi efter varegrupper. Samlet er detailsalget af økologiske varer steget fra 2,3 mia. kr. i 2005 til 7 mia. kr. i 2015 jf. figur 5. Stigningen mærkes i alle varegrupper, men optræder med forskellig styrke.

Figur 5 Detailhandlens omsætning af økologiske varer efter varegruppe

Kilde: 'Detailomsætningen af økologiske varer'. Se flere tal i www.statistikbanken.dk/oeko3.

Varegruppen mælk, ost og æg, som i gennemsnit har en lav kilopris (på grund af mælken), er faldet fra at udgøre ca. halvdelen af det økologiske detailsalg i 2005 til 32 pct. i 2015 (tabel 1). Andre og dyrere varegrupper fylder mere i kurven, ikke mindst frugt og grøntsager, som steg fra 17 pct. i 2005 til 26 pct. i 2015 og kolonialvarer, som steg fra 26 til 33 pct.

Tabel 1 Detailhandlens omsætning af økologiske varer efter varegruppe

Varegruppe	2005	2015
	pct.	
Mælk, ost, æg	49	32
Frugt og grønt	17	26
Kød og fisk	8	9
Kolonial m.m.	26	33
I alt	100	100

Tendensen til at der sælges flere dyrere varer fortsætter inden for de enkelte varegrupper, hvor fx syrnede produkter er steget mere end mælk i absolut omsætning, gulerødder og kartofler suppleres af dyrere grøntsager og vin og spiritus er steget mere end juice og kaffe.

Andre varer end mælk, ost og æg står i alt for mere end tre fjerdedele af den samlede stigning i det økologiske detailsalg i perioden. Bevægelsen fra basisvarer over mod dyrere varer har således givet det største bidrag til væksten i detailomsætningen af økologiske varer.

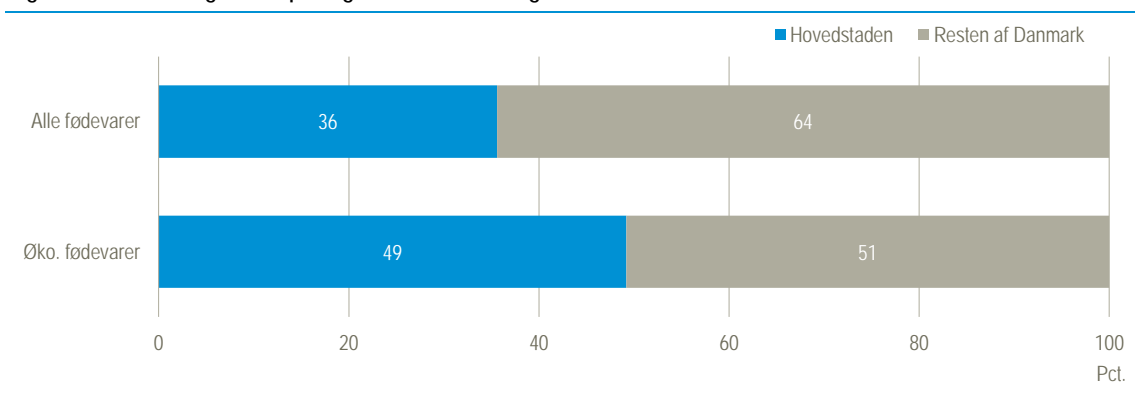
Udviklingen bekræftes i Forbrugsundersøgelsen, som entydigt viser – trods højere usikkerhed på vareniveau – at de dyrere varegrupper spiller en større rolle i det økologiske forbrug i 2015 end tidligere. Det gælder for alle de undersøgte befolkningsgrupper, men især for de højtuddannede og børnefamilierne. Analysen [Profil af den økologiske forbruger](#) viser generelt, at husstande med højt økologisk forbrug hyppigere supplerer med andre varer end mælk, ost og æg.

Det økologiske marked

Én ting er økologiens vægt i de forskellige husstandes indkøb. Men hvor meget udgør de omtalte befolkningsgruppers forbrug i det samlede danske forbrug af føde- og drikkevarer?

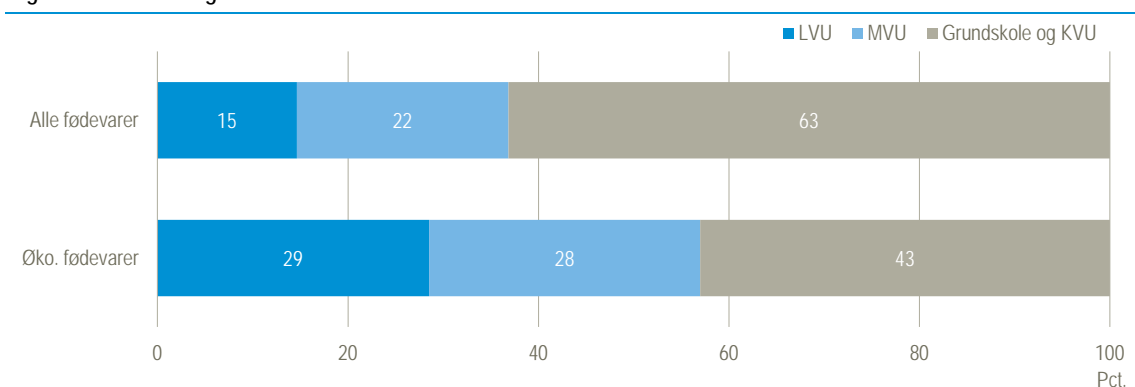
Husstandene i Region Hovedstaden tegnede sig for 36 pct. af det danske forbrug af drikke- og fødevarer i 2015, men stod for 49 pct. af forbruget af økologiske føde- og drikkevarer. Regionen dækker altså rundt regnet halvdelen af det danske økologiske forbrug – noget mere end andelen af befolkningstallet på 31 pct.

Figur 6 Forbrug fordelt på Region hovedstaden og resten af Danmark. 2015

Husstande, hvor hovedpersonen har en mellemlang eller lang videregående uddannelse, tegner sig for 37 pct. af det samlede forbrug af føde- og drikkevarer, men hele 57 pct. af de økologiske føde- og drikkevarer (figur 7). Det mest intensive økologiske forbrug findes i husstande, hvor hovedpersonen har en lang videregående uddannelse. Disse husstande står for 29 pct. af forbruget af økologiske føde- og drikkevarer. Til sammenligning bor 13 pct. af befolkningen i en husstand hvor hovedpersonen har en lang videregående uddannelse.

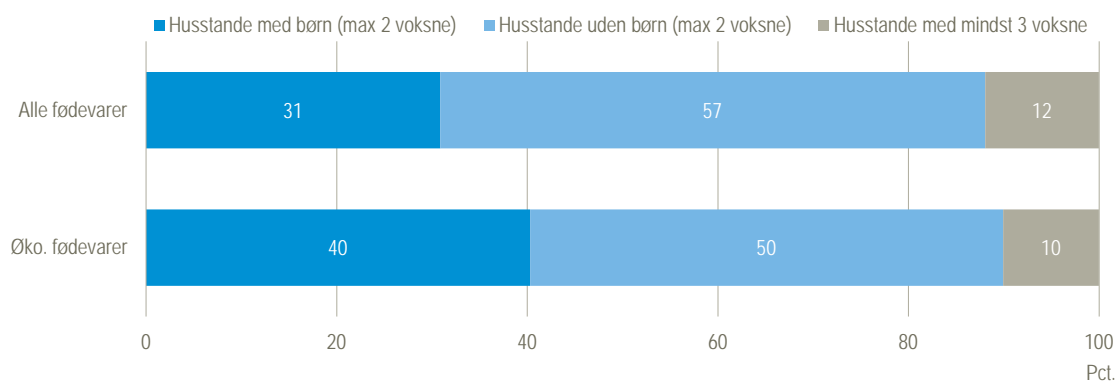
Figur 7 Forbrug fordelt efter uddannelsesniveau. 2015

Anm.: Ekskl. husstande, hvor uddannelsen ikke er oplyst (3-5 pct. af husstandene). LVU: Lang videregående uddannelse. MVU: Mellemlang videregående uddannelse. KVVU: Kort videregående uddannelse. Grundskole er inkl. ungdomsuddannelser.

Husstande med børn og max to voksne står for 31 pct. af det samlede forbrug af føde- og drikkevarer men for hele 40 pct. af det økologiske forbrug (figur 8).

Figur 8 Forbrug fordelt på husstande med/uden børn. 2015

Sammenfattende gælder det, at husstande i Hovedstadsregionen og højtuddannede har en forholdsvis stor betydning for det samlede økologiske marked. Også husstande med børn er i nogen grad overrepræsenteret i det økologiske forbrug.

Baggrundstabel

Baggrundstabel 1 Husstandenes fordeling på baggrundsvARIABLE. 2015

	Husstande i	Husstande i	Personer i	Husstande i	Husstande i	Personer i
	undersøgelsen	Danmark	Danmark	undersøgelsen	Danmark	Danmark
	antal			pct.		
Hele landet	2 205	2 663 000	5 641 000	100	100	100
Region						
Nordjylland	238	280 000	580 000	11	11	10
Midtjylland	577	593 000	1 280 000	26	22	23
Syddanmark	560	567 000	1 201 000	25	21	21
Hovedstaden	528	837 000	1 762 000	24	31	31
Sjælland	302	384 000	817 000	14	14	14
Uddannelsesniveau						
Grundskole inkl. ungdomsuddannelser	1 312	1 646 000	3 265 000	60	62	58
Kort videregående uddannelse	131	141 000	346 000	6	5	6
Mellemlang videregående uddannelse	490	521 000	1 142 000	22	20	20
Lang videregående uddannelse	242	279 000	719 000	11	11	13
Ikke oplyst	30	73 000	168 000	1	3	3
Husstandsfamilytyper						
Enlige uden børn	697	1 022 000	1 022 000	32	38	18
Enlige med børn	103	130 000	317 000	5	5	6
2 voksne uden børn	842	826 000	1 653 000	38	31	29
2 voksne med børn	433	495 000	1 916 000	20	19	34
Husstande med mindst 3 voksne	130	188 000	731 000	6	7	13

Anm.: Antal husstande i alt varierer lidt mellem de forskellige baggrundsvARIABLE pga. afrundinger i opregningen.

Metode og baggrund for tallene

Datagrundlaget for analysen

Resultaterne i analysen stammer fra en særkørsel af Forbrugsundersøgelsen 2005, 2010 og 2015 og baserer sig på besvarelser fra mere end 2.200 husstande hvert af de tre tællingsår. Alle forbrugsudgifter omregnes til pris- og mængdeniveauet i slutåret. Se mere i undersøgelsens [Statistikdokumentation på www.dst.dk](#).

Økologisk andel af samlet forbrug

Andelene opgøres som udgifter til økologiske føde- og drikkevarer sat i forhold til de samlede udgifter til føde- og drikkevarer på landsplan og i forskellige husstandsgrupper. I den forrige analyse, [Profil af den økologiske forbruger](#) fra 2016, er husstandene også indelt i forbrugsgrupper efter den økologiske andel.

Usikkerhed

De økologiske forbrugsdata er forbundet med relativt større stikprøveusikkerhed end det samlede forbrug. Estimatet af det økologiske forbrug i andele af samlet forbrug kan være op til omkring ét procentpoint fra det faktiske forbrug. Den præcise usikkerhed afhænger af undergruppens størrelse. Formålet med analysen er ikke at angive præcise niveauer for det økologiske forbrug, men derimod at udpege tendenser i forskelle mellem befolkningsgrupperne.

Afgrænsning af varer

Forbruget i analysen er afgrænset til køb af føde- og drikkevarer, som udgør mere end 95 pct. af det samlede økologiske forbrug. De økologiske varer som ikke er medtaget er fx tøj, kosmetik, dyrefoder m.m. Restaurantsbesøg, take-away o.l. er heller ikke medtaget, da den økologiske andel ikke kan udskilles præcist på dette forbrug.

Løbende priser

Alle beløb i kroner er løbende priser i året.

Husstandens hovedperson

I Forbrugsundersøgelsen anvendes begrebet "Hovedperson" om personen i husstanden med den højeste indkomst. Hovedpersonen danner grundlag for gruppering af husstandene efter uddannelse.

Andre statistikker, der belyser det økologiske forbrug og marked

Udover Forbrugsundersøgelsen har Danmarks Statistik tre statistikker, der belyser økologisk forbrug og salg.

Detailomsætningen af økologiske fødevarer

Viser detailhandlens samlede salg af økologiske fødevarer på detaljeret vareniveau, baseret på indberetninger fra de største grossister og supermarkedskæder. Se mere i undersøgelsens [Statistikdokumentation på www.dst.dk](#).

Salg af varer til økologisk foodservice

Statistik over salg af økologiske føde- og drikkevarer til storkøkkener, restauranter, kantiner, caféer m.v.

Se mere i undersøgelsens [Statistikdokumentation på www.dst.dk](#).

Udenrigshandel med økologiske varer

Belyser omfanget og sammensætningen af im- og eksport af økologiske produkter.

Se mere i undersøgelsens [Statistikdokumentation på www.dst.dk](#).